

BESLUT

2021-02-03

Dnr SU FV-1.1.2-2380-20

Hans Hayden
Prodekan, Humanistiska fakulteten,
ordförande i Beredning för utbildning på
forskarnivå (BUF)

Vägledning rörande uppfyllande av examensmålen FF6, FF8 och FF10 inom utbildning på forskarnivå vid H-området

Föreliggande vägledning utgörs av en sammanställning samt analys av inkomna svar från institutioner vid det humanvetenskapliga området, enligt uppdrag från Områdesnämnden för humanvetenskap till Beredning för utbildning på forskarnivå (BUF) 2020-11-11. Vägledning ska ge goda exempel på hur utbildningar kan arbeta med de tre examensmålen i fråga.

Bakgrund

De två utbildningar på forskarnivå som granskades 2019, Rättsvetenskap och Informationssamhället, fick båda anmärkningar som handlade om huruvida man verkligen kunde säkerställa ett av examensmålen uppfylldes. Det gällde FF6: ”visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt”. Detta föranledde en diskussion i Beredning för utbildning på forskarnivå som i sin tur bad Humanvetenskapliga områdesnämnden om att få i uppdrag att undersöka om det här uppfattades som ett generellt problem på H-området.

Ett frågeformulär skickades ut till Områdets samtliga forskarutbildningar som även innefattade två andra examensmål, ”visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande” (FF8) och ”visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används” (FF10). Följande frågor ställdes:

1. Uppfattar ni något av dessa examensmål som problematiska?
2. Hur går ni tillväga för att säkerställa att de uppnås?
3. Är det något som BUF och ON kan göra för att understödja ert arbete med att säkerställa att målen uppnås?

Svar från 24 forskarutbildningar inkom. Här har svaren på fråga två sammanställts för att ge exempel på hur man tolkat examensmålen och hur man på olika håll har gått tillväga för att uppnå dem. Syftet med sammanställningen är att ta fram ett dokument som kan fungera som ett stöd för handledare och doktorand att planera verksamheten i anslutning till inrättande och uppföljning av ISP. Här kan man se hur de olika institutionerna tolkat examensmålen och vilka aktiviteter som anses svara mot dem.

Områdesnämnden för humanvetenskap

Sammanställning av institutionernas svar

FF6

Visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt.

Här pekar ett flertal institutioner på att detta examensmål uppfylls genom ett aktivt deltagande i nationella och internationella konferenser, workshops och seminarier med egen muntlig presentation. Vissa institutioner avsätter särskilda medel för doktoranders deltagande i konferenser. Det finns även exempel på ASP:ar som har en avsatt del med kurspoäng för aktivt deltagande i konferens med paper. Till detta lyfter flera fram att även aktivt deltagande vid högre seminariet är att betrakta som en aspekt av detta examensmål, liksom publiceringen av själva avhandlingen och vid disputationen.

Beträffande den sista delen i detta examensmål så är svaren vagare och tycks vila mer på frivillig bas, att man uppmuntrar doktoranderna att arbeta med den s.k. ”tredje uppgiften” genom deltagande i debatter, öppna seminarier och populärvetenskapliga sammanhang. Ett undantag är Statsvetenskapliga institutionen som tillsammans med SU:s pressavdelning tagit fram ett koncept för en workshop kallad ”Medieträning för doktorander” som innehåller intervjuträning, kommunikation av egen forskning och att inta en expertroll (dock har workshopen ännu inte genomförts p.g.a. den speciella situationen under vårterminen). Behovet av en mer systematisk uppföljning av denna aspekt skiljer sig uppenbarligen mellan olika huvudområden.

FF8

Visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Detta examensmål kan brytas ned till några olika punkter:

- visa förutsättningar för
- inom forskning och utbildning
- som i andra kvalificerade sammanhang
- bidra till samhällets utveckling
- stödja andras lärande

Att visa förutsättningar för torde inte vara så problematiskt, här kan man tänka sig att man i arbetet med ISP:en dokumenterar aktiviteter som svarar mot detta mål. Beträffande att ”inom om forskning och utbildning” kunna ”stödja andras lärande” hänvisar flera till doktorandernas möjlighet att undervisa på lägre nivåer och att gå pedagogiska kurser. Vissa har tolkat det som att olika examinerade kurser (forskningsetik, vetenskapsteori, pedagogikkurser etcetera)

innebär att examensmålet uppnås, medan andra anger att deras befintliga kursutbud täcker in detta mål.

Huruvida doktoranden kan sägas bidra till samhällets utveckling är en tolkning att själva den vetenskapliga kunskapsproduktionen i sig svara mot detta examensmål.

Ytterligare en aspekt är frågan vad andra kvalificerade sammanhang innebär. Ett svar kan vara att doktoranden uppmuntras att muntligt eller i skrift presentera den egna forskningen forskning i skilda sammanhang utanför den egna professionella kretsen och då med en tydlig anpassning till den aktuella målgruppen. Även deltagande i kultur- och samhällsdebatt kan härledas till denna aspekt.

FF10

Visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

Detta examensmål uppfattas av många som diffust och svaren varierar men kan delas in i två aspekter. En första aspekt handlar om etik och uppfylls genom verksamheter som berör detta: etikkurser, seminariediskussioner, samt särskilda seminarier och workshops om etikprovning och hantering av känsligt material. Här speglar variationen i svaren förmodligen skillnader i behov hos olika huvudområden. En andra aspekt berör frågan om vetenskapens möjligheter och begränsningar. Här anges att det är något som uppfylls genom den kritiska självreflexion som forskningsprocessen innebär och genom kommentarer vid textseminarier och i handledningen. Flera nämner också att olika kurser i vetenskapsteori och andra teorikurser behandlar denna aspekt.